

Veranderingen in het boeren-bedrijf

'De boer, hij investeerde voort' is een nieuw project dat onlangs op de Fryske Akademy van start is gegaan. Doel is het verzamelen van persoonlijke verhalen over de modernisering van het agrarisch bedrijfsleven tussen 1955 en 1980.

Marijn Molema en Binne de Haan verzamelen verhalen over de modernisering van het agrarisch bedrijfsleven. (Foto Hoge Noorden)

Het projectteam bestaat uit dr. Marijn Molema, sinds juli 2014 als historicus van de 19de en 20ste eeuw verbonden aan de Fryske Akademy, historicus drs.

Binne de Haan, die speciaal voor dit project is aangesteld, en secretaresse Adrie Kaspers. De beeldredactie wordt verzorgd door het Nederlands Agronomisch Historisch Instituut (NAHI), dat verbonden is aan de universiteiten van Wageningen en Groningen.

Schaalvergroting en modernisering hebben het boerenbedrijf gedurende de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. Een goed voorbeeld is de overgang van traditionele boter- en kaasmakerijen op het boerenerf naar industriële verwerking in de fabriek. De bedrijfsvoering werd hierdoor complexer. Boeren moesten niet alleen contact onderhouden met de zuivelfabriek, maar ook met talrijke toeleveranciers, kennisinstellingen en overheidsinstellingen. Het netwerk van de boer werd veel groter en zijn afhankelijkheid sterker. Door efficiëntere technieken in zowel landbouw/veeteelt als in de industrie werd na de Tweede Wereldoorlog de wederzijdse afhankelijkheid tussen boeren en verwerkende industrieën alleen maar groter. Het is de vraag hoeveel vrijheid boeren nog hadden in de uitoefening van hun bedrijf.

Door het interviewen van een groep boeren en boerinnen wil het projectteam inzicht geven in de veranderende positie van boeren in agro-industriële netwerken, daarmee wordt ook bijgedragen aan de geschiedenis in algemene zin. De 'mondellinge geschiedenis' die uit dit project resulteert, kan

namelijk als bron gebruikt worden in nieuwe studies, zodat nieuwe geschiedschrijving over de agrarische sector ook meer 'van onderop' geschreven kan worden. Het perspectief van de boeren zelf is minstens zo belangrijk als dat van het industriële bedrijfsleven en de overheid.

Het project beperkt zich tot boeren en boerinnen die leiding hadden over een boerenbedrijf dat in de periode tussen 1955 en 1980 in schaal en omvang toe nam. In deze periode werd de modernisering en schaalvergroting van de landbouw intensief ondersteund door de overheid. De interviews worden afgenomen onder boeren uit Fryslân en Groningen. De vraaggesprekken worden gespreid over bedrijfsactiviteiten

Oral history

die van oudsher goed vertegenwoordigd zijn in Noord-Nederland, waaronder in elk geval de melkveehouderij en de teelt van poot- en zetmeelaardappelen. De interviews worden volgens de wetenschappelijke methode van 'mondellinge geschiedenis' of *oral history* voorbereid. Centraal staan de veranderingen in het dagelijks leven en in de werkwijzen op de boerderij. Welke bedrijfseconomische beslissingen moesten worden genomen? Wat betekende het voor hen om boer in Nederland te zijn en blijven? Hoe hebben zij de intensivering beleefd? De interviews verschijnen in een boek *De boer, hij investeerde voort* dat nog dit jaar verschijnt. Naar aanleiding hiervan volgen een aantal lezingen over het onderwerp. <

Eise Eisinga Planetarium

Het Eise Eisinga Planetarium in Franeker kan uitbreiden nu de benodigde 750.000 euro binnen is. Door bijdragen van provincie, gemeente Franekeradeel, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en een schenking van de BankGiroLoterij kan het museum het buurpand, een voormalige bakkerij, aankopen. De entree wordt verbouwd, er komt een museumwinkel, horeca en een educatieve ruimte. www.planetarium-friesland.nl

Rense Westra

Akteur Rense Westra is begjin maart ferstoarn. By Tryater spile er yn mear as tachtich stikken, lykas *Midsimmernachtsdream*. Ek spile er yn tal fan films, lykas *De Dream*, *De Gouden Swipe* en *De Fûke*. Hy is 68 jier wurden. www.omropfryslan.nl

Fryslân4045

Yn april en maaie is in dokumintêresearje op Omrop Fryslân en NPO2 te sjen oer Fryslân yn de Twadde Wrâldoarloch. De fiif ôfleverings ha elk in tema (molkestaking, oarloch boppe Fryslân, tewurkstelling, Fryslân as feilige haven en bern fan de befrijding). Tresoar hat in webside www.fryslan4045.nl makke dêr't ferhalen en foto's op sammele wurde. www.fryslan4045.nl

Pyt van der Zeepriis

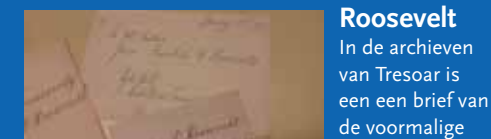

Toanielskriuwer Bouke Oldenhof (1957) fan De Tynje hat de trijejierrige provinsjale Pyt van der Zee priis krigen foar syn grutte bydrage oan it Fryske (amateur) toaniel. De sjuery priizget him om syn goede teksten en it entûsjast meitsjen fan minsken foar (amateur)toaniel. www.omropfryslan.nl

Baarshuisje

Het baarshuisje op de begraafplaats van de Dorpskerk Huizum (in Leeuwarden) is heropend. Het baarshuisje uit 1875 was vervallen, maar vrijwilligers hebben het opgeknapt. Het gebouw krijgt een opbergfunctie voor de middeleeuwse Dorpskerk. www.facebook.com/dorpskerkhuizum

Roosevelt

In de archieven van Tresoar is een brief van de voormalige Amerikaanse

president Franklin Delano Roosevelt ontdekt. Hij schreef de brief in 1894 aan Sijbrand Fontein in Harlingen. Roosevelt was toen 12 jaar en bedankt 'Mr. Fontein' voor de postzegels die aan hem gestuurd zijn. De brief is te zien op 'De dag van de brief' op 24 april in De Harmonie in Leeuwarden. www.tresoar.nl

Fries Kaartenkabinet

Bijna 6.200 (kadastrale) kaarten, plattegronden en bouwtekeningen uit de 15de tot en met de 20ste eeuw zijn te vinden op de nieuwe website www.frieskaartenkabinet.nl. Het materiaal komt uit de collectie van Tresoar. De nadruk ligt op materiaal uit de 18de en 19de eeuw. www.frieskaartenkabinet.nl

Merklappen

Museum Dokkum ontving drie bijzondere merklappen, een uit 1711, een stoppenlap uit 1747 en een letterlap uit 1833. De merklappen zijn in redelijk goede staat. Er wordt binnenkort onderzoek gedaan naar de toestand van de lappen. www.museumdokkum.nl

(Foto: Henry Drost)

Herdenkingsraam

Het Fries Grafisch Museum heeft van uitgever NDC het glas-in-lood-herdenkingsraam uit het voormalige pand van de Drachtster Courant gekregen. Jentsje Popma maakte het in 1951 voor het afscheid

van Jacob Laverman van de uitgeverij. Het raam is te zien in Museum Joure. www.museumjoure.nl

Hongerevacués

Het Fries Verzetmuseum zoekt voor een nieuwe tentoonstellingen verhalen van Friezen die in de winter van 1944/45 hongerevacués in de huis hebben gehad. In de oorlogswinter zijn zo'n 8.000 kinderen in Friesland opgevangen. www.friesverzetmuseum.nl

Gevangenenkoor

De stichting Blokhuispoort heeft tien opnamen van het gevangenenkoor op kleine grammofoonplaatjes gekregen van familie van oud-directeur

Jansen. In de jaren '40 en '50 waren 165 gevangenen lid van het koor, ook de dirigent was een gevangene. De stichting zoekt informatie over de namen van de koorleden. www.blokhuispoort.nl

Mancadan

Museum Martena heeft een 17de-eeuws landschap van Jacobus Sibrandi Mancadan gekregen van een particuliere verzamelaar. De landschapsschilder is vooral bekend door zijn Italiaans aandoende landschappen. Ook kreeg het museum het schilderij *Kerk Uil* van Pieter Pander. Op het doek is het monument voor professor Nerdenus te zien. www.museummartena.nl